

## **Ludvig Berglund Rånnaväg, berättar för Sture Hjalmarsson 1984-07-17**

Jag är född den 26/9 1894 i Nygård i Gällstad. Min far bleckslagaren David Berglund flyttade med sin familj till Gamlegården i Rånnaväg 1896, där drev han vid sidan av jordbruket idkande bleckslageri. Jag var den äldste i syskonskaran som kom att bestå av tre pojkar och en flicka.

I min barndom hade Anders Johan Gustafsson en liten affär på sin gård i Skattegården. Den var inte omfattande och han hade den jämsides med sitt jordbruk. Vi handlade inte så mycket av honom då vi hade en affär till i Rånnaväg. Det var Johan Rydén som hade den i en stuga i Gamlegården där Carl Svantesson senare bodde. Rydén byggde senare där nere vid korsvägen och sålde affären till Gustav Magnusson. Anders Johans affär dog väl så småningom bort helt och hållet för han hade inte så stor sortering. Affären var i den norra delen av stugan. Mitt på golvet i den lilla affären stod en tunna med sill, det minns jag. Så hade han lite specerier, kaffe, socker, mjöl och lite annat som gick åt i hushållet. Dessutom hade han naturligtvis fotogen, det var en nödvändig vara innan vi fick elektriskt ljus. Kaffet var inte så vanligt på den tiden, men han hade ju kaffe i en burk och gjorde i ordning vanliga pappersstrutar som han lade kaffet i. Där låg det strut intill strut på den lilla disken och det kunde då inte vara mer än högst ett hekto i varje strut. Jag minns inte om kaffet var rostat eller inte, men delvis var det nog orostat, för jag minns att fruntimren hade såna där kafferostare som de stod och skakade. Bitsocker fanns inte då, utan det var toppsocker. Det var toppar som var ett par decimeter höga, men det fanns även större toppar. Jag kommer så väl ihåg att när folk hade varit och handlat, så bar de en sockertopp i ena handen. Mjöl hade han också att sälja, men det var inte förpackat som nu, utan det var i linnesäckar. Inte så värst stora och så satt det en mjölskopa i varje säck.

Det blev en konstig lukt i affären av fotogenet som pumpades upp ur en tunna, av den salta sillen i tunnan och av varjehanda specerier i lös vikt. Lite karameller hade han också och av dessa köptes inte så stora partier. Det var ju så ont om pengar på den tiden, vi barn kunde tjäna en tvåöring genom att öppna grindarna åt de vägfarande, för sådana fanns även på landsbygden. Hade man fått en tvåöring så var det att springa till Anders Johan och köpa några polkagrisar. Han kanske inte då var inne i affären utan höll på med något vid jordbruket eller var inne i sin stuga, och då var inte Anders Johan god för att han måste gå till affären och sälja för två öre karameller.

När Anders Johan vägde upp varorna som han sålde och vågen inte slog riktigt, så brukade han lägga upp sina fingrar på varorna och då slog ju vågen. Han hade stora grova händer och det var någon som sa till Anders Johan att han vägde sina fingrar, men det skulle han inte ha gjort för då blev Anders Johan alldeles ursinnig, för han var en arg gubbe utav bara den.

På den tiden var det vanligt att bönderna köpte en silltunna och delade själva, för det blev ju lite billigare på det sättet. Då gubbarna kom tillsammans en kväll för att dela tunnan blev det ett väldigt plockande i sillarna fram och tillbaka, för det var viktigt att alla fick lika mycket.

Jag kommer ihåg att i min barndom så skickade de i väg småpojkar till bränneriet för att köpa brännvin. De fick köpa fem eller tio liter, eller så mycket som de orkade bära. Men det var innan jag blev så stor att jag kunde gå med sådana bud. Bränneriet i fråga var på Intorp.

På den tiden fanns det många bleckslagare i Rånnaväg, nästan alla bönderna var också bleckslagare. Jag fick tidigt börja att hjälpa till i bleckslageriet och jag har gjort mycket arbete där. Tillverkningen skedde helt för hand på den tiden, man hade en rundmaskin och en kantmaskin som man drog för hand. Jag var inte gammal och jag var ensam i verkstaden när jag satte in ett finger i en maskin. Fingret klarade sig, fast nageln på det fingret är lite konstig än idag. Det var inte lätt att vara bleckslagare på den tiden, bleckslagarna var för många och priserna för låga.

Petter Johan Ohlsson, även kallad Varg-Olle, ägde då den gården som Göran Karlsson nu har. Han köpte hem vagnslaster med bleckplåt och han hade bleckaffären i en lillstuga på gården. Dit fick bleckslagarna gå och köpa sin plåt och mestadels blev det bara några plåtar som de bar hem under armen. De kunde få plåten på kredit om de inga pengar hade, men efter en månad eller något sådant fodrade Olsson betalning. Hade de då inget att betala med så kunde Varg-Olle i stället ta en ko för skulden. Jag vet en stackare här uppe som var skyldig honom hundra kronor och när han inte kunde betala sin skuld så tog Varg-Olle hans enda ko... Jag kommer inte riktigt ihåg vem det var som blev av med kon den gången, men det var flera som råkade ut för detta. Det var en ful fisk den gamle Varg-Olle men rik blev han. Han lämnade gärna ut bleckplåt på kredit till sådana som han visste hade en ko eller två, för de kunde han sedan ta om de inte kunde betala.

Brännvin skickade denne Olsson inte några småpojkar till Intorp efter. Han tog istället hem en hel tunna som han hade på vinden och det var där som hans båda söner Erik och Per lärde sig att supa så förskräckligt. Så fort gubben gick undan aldrig så lite, så var de uppe och tappade upp en kvarter till sig. Det kommer jag ihåg. Gubben fick nog aldrig reda på det, för det märktes ju inte i den stora tunnan. Brännvinet var ju inte så dyrt då, men det var ju väldigt ont om pengar också.

Anders Johans son, Johan Almqvist satt och gjorde bleck i andra änden av den stugan där affären var. Han gjorde bunkar och krukor och allt vad det var. Han städade aldrig upp i sitt bleckslageri utan det blev ett tjockt lager av bleckavfall i hans verkstad. Han reste själv ut och sålde sina blecksaker och han gjorde sig mycket pengar på det. Han var också en riktig slagskämpe när han fick lite sprit i sig och han var stor och stark. Men Gustav Haglund var inte så stor, men honom var det inte lätt att rå på och han tog och klådde upp Johan Almqvist så vida grundligt så.

Det gick mycket orättvist till väga förr och gubbarna söp väldigt mycket. En gång hade Johan Almqvist bjudit till sig några gubbar och jag var också bjuden, för jag tjänade då som dräng i den andra gården i Skattegården. Jag var förresten där i åtta år. Det blev mycket kortspel av fram på natten, vi spelade "Auktion" och potten var väl uppe i sextio-sjuttio kronor. Jag hade varit i stan och köpte sprit till kalaset och så hade jag sålt en gödkalv och de pengarna hade jag med mig. Tyvärr kom de med i kortspelet, men så fick jag så bra kort att jag kunde bjuda Auktion och ta hem hela potten. Johan satt så nära mig så han såg vad jag hade för kort. Då sa han "åh fan heller du tar inte ett öre", sopade hastigt till sig hela potten och stack uppför trappan och låste in sig... Dagen efter fick jag gå i byn och låna upp pengar, för jag måste ju redovisa vad jag fått för kalven. Ägaren till kalven var komna från Nyarp i Grönahög och ägaren hade en bror som hette Emil och han tjänade också dräng där. Han dog på en gökotta i Högalid på sommaren 1916. Vi hade följt dig och cyklade till Saxared och gick sedan rätt över till Högalid i Dalstorp. När vi kom

till Fröjdelund så sålde de prima öl där. Emil skulle in där och köpa öl och blev då stup full. Vi kom i alla fall fram till Högalid och där dansades det och söps rätt friskt. Efter en stund var Emil bortkommen. Vi hittade honom under en sälgbuske och då var han död. Det blev en väldig uppståndelse på gökottan och länsman skulle naturligtvis dit. Länsman skällde på mig därför att jag hade haft sällskap med Emil dit. Jag kunde ju inte rå för det och en gubbe som hette Bauhn och bodde i Saxared kom till min hjälp. Det var ett väldigt bra huvud på honom och han försvarade mig så att länsman kom på andra tankar.

Det var också många som gjorde kardor på den tiden. Knut Larsson hade stor tillverkning liksom Johan Almqvist och Johan Svantesson på Ljungmossen. De lämnade också ut kardor till "sättning" och man fick inte mer än två öre för att man satte alla "tinnarna" i en karda. Min bror Roland har satt många kardor för den betalningen. John Larsson (en son till Knut Larsson) tillverkar fortfarande kardor. Han låter såga till virket och gör allt arbetet själv med kardorna. Han är ju pensionär och har kardtillverkningen som en hobbyssysselsättning numera.

Vi dansade mycket förr i världen, ofta i vägskälen. I vägskälet uppe vid Martin Karlsson där är utslitet många halvslulor och så ligger det än idag en stuga uppe vid "Fålla" och utanför den var det en plan som vi ofta dansade på. Vi passade på när "Fållarn" reste ut på marknader och var borta i fjorton dagar och sålde bleckvaror. Spelade dragspel gjorde Oskar Larsson på Skabo och hans söner Hjalmar och Erik som bodde hemma fortfarande då. Vi satsade 25 öre var och för det spelade de halva natten.

Jag var också med i Skytteföreningen, fast jag sköt inte så mycket. Vi hade skyttefester nere vid paviljongen på vägen till Frölunda. Jag tyckte aldrig om ordningen i skytteföreningen, för det var alltid Boarpaborna som skulle styra och ställa. Också Ragnar i Börjagården förstås, det var en som ville ha lite att säga till om.

När jag var liten så var jag också med i Nykterhetsföreningen, det var många som gick in och ut där i den. Min bror Georg och Gustav Haglunds tre pojkar de förblev föreningen trogen.

Jag har haft många kaniner i min dag och jag har fortfarande ett par kvar och haft en kull ungar i sommar. Jag har varit med i kaninavelsföreningen och deltagit i många utställningar. Vid en utställning i Jönköping fick jag första pris och då fick jag stora och lilla medaljen samt ett dussin matskedar i silver. Skedarna låg i ett fint fodral och skulle man köpa dem nu så finge man ut med mycket pengar. Det var många som var avundsjuka för dessa priser, särskilt var det skåningar som var arga. Jag har alltid tyckt om djur och velat ha sådana omkring mig. Därför har jag inte kunnat skilja mig ifrån dem helt och hållet, fast i vintras fick jag ha lite hjälp med att sköta dem.

En hund hade jag en gång som jag var väldigt fäst vid, men det var så svårt när han måste avlivas. En granna lovade skjuta honom och jag tog en vetebulle med mig och vi gick ut i skogen. När vi kom till en lämplig plats skulle jag ge hunden bullen som han skulle äta av när han sköts. Hunden åt inte av bullen utan att jag stod intill honom och därför fick jag stå så nära intill honom när han sköts. Men han blev så väl skjuten så han dog omedelbart. Det känns så svårt att mista ett djur som man hållit så mycket av.